

Fővárosi Ítéltábla

Az ügy száma: 1.Pf.20.034/2023/5.

A felperes: felperes, felperes címe

A felperes képviselője: dr. Koppány Tibor ügyvéd, ügyvéd címe

Az alperes: I.r. alperes, I.r. alperes címe, I. rendű,

II.r. alperes, II.r. alperes címe, II. rendű,

IV.r. alperes, IV.r. alperes címe, IV. rendű,

V.r. alperes, V.r. alperes címe, V. rendű

Az alperes képviselője: Pelyhe Ügyvédi Iroda, ügyvéd címe, amely az I. és II., valamint IV. és V. rendű alperest képviseli

A per tárgya: végrendelet érvényességének megállapítása

Az elsőfokú bíróság: Fővárosi Törvényszék

A fellebbezéssel támadott határozat száma: 26.P.21.750/2021/38.

í t é l e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét azzal a pontosítással hagyja helyben, hogy a felperes az elsőfokú bíróság által megállapított perköltséget az I., II., IV. és V. rendű alpereseknek köteles megfizetni.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 15 napon belül az I., II., IV. és V. rendű alpereseknek személyenként 405.000 (négy százötzezer) forint másodfokú perköltséget.

Megállapítja, hogy a meg nem fizetett 2.500.000 (kétfmillió-ötszáz ezer) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

[1] Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint az alperesek örökhagyó (a továbbiakban: örökhagyó) testvéreinek gyermekei. Az örökhagyó 2002. február 10-én kelt saját kezűleg írt írásbeli magánvégrendeletében és ennek 2013. szeptember 18-án kelt kiegészítésében minden ingatlan és ingó vagyonát az alperesekre hagyta.

[2] Az örökhagyó 2015. május 16-án hunyt el.

[3] A felperes a hagyatéki eljárásban egy „örökhagyó” névaláírást tartalmazó, 2013. november 19-i keltezésű végrendeletet csatolt, mely szerint az örökhagyó halála esetére minden ingó és ingatlan vagyona örökösének a felperest nevezte meg. A végrendelet szövege szerint az örökhagyónak leszármazója nincs, testvérével a kapcsolatot nem tartja, ugyanakkor a még kiskorú felperes apja évek óta besegít az örökhagyó ellátásába, segít a háztartásban, a gazdálkodásban, hétvégén ellátja az étkeztetését, az örökhagyó a felperes családja körében otthonosan érzi magát és ezért szeretné segíteni a felperes életkezdsét. A végrendeleten

tanúként tanú1 és tanú2 aláírása szerepel. A végrendeleten az örökhagyó aláírásánál szereplő „örökhagyó” névaláírás nem a névtulajdonos örökhagyó kezétől származik.

[4] közjegyző közjegyző a 2016. december 12-én jogerőre emelkedett 42013/Ü/497/2015/40. számú végzésével a hagyatékot végrendeleti öröklés jogcímén ideiglenes hatállyal az alpereseknek adta át. A hagyatéki eljárás során a közjegyző és az alperesek is írásszakértői véleményt szereztek be, melyek alapján a közjegyző azt állapította meg, hogy a felperes javára szóló és 2013. november 19-én kelt írásbeli magánvégrendeleten nem az örökhagyó aláírása szerepel.

[5] A per során személy2, az örökhagyó testvére, a korábbi I. rendű alperes elhunyt, az ő jogutódjai az I. és II. rendű alperesek.

[6] A felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy az örökhagyó 2013. november 19-én kelt írásbeli magánvégrendelete a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 7:17. § (1) bekezdés b) pontja alapján érvényes, mert azon az örökhagyó kezétől származó aláírás található. Ezzel egyidejűleg elsődlegesen annak megállapítását is kérte, hogy az örökhagyó 2002. február 10-én kelt holográf végrendelete érvénytelen. A kereset nem tartalmazta, hogy a felperes e végrendelet érvénytelenségét mely okra hivatkozással állítja. Másodlagosan – amennyiben a 2002. február 10-én kelt végrendelet érvénytelensége nem kerülne megállapításra – a Ptk. 7:41. § (2) bekezdése alapján annak megállapítását kérte, a 2002. február 10-én kelt végrendeletet az örökhagyó az újabb írásbeli végrendelet tételével visszavonta. Kérte továbbá az alperesek fentiek túrésére kötelezését, valamint perköltségben marasztalását áfával növelt összegben.

[7] Előadta a felperes, hogy a 2013. november 19-én kelt végrendeletet megelőzően az apjának, személy1nek az örökhagyó több alkalommal is kifejtette, hogy az alperesek egyáltalán nem tartják vele a kapcsolatot, ezért nem is akar és nem is fog rájuk hagyni semmit a hagyatékából. Édesapja az örökhagyót évek óta segítette, amit a neki juttatott hagyatékkal kívánt meghálálni az örökhagyó.

[8] Arra hivatkozott a felperes, hogy bár a közjegyzői eljárásban szakértői írásszakértői véleménye a kérdéses aláírás idegenkezűségét állapította meg, a szakértő rendelkezésére álló összehasonlító írásminták nem voltak alkalmasak az örökhagyó aláírásának vizsgálatára.

[9] A perben 30. sorszám alatt beszerzett igazságügyi írásszakértői vélemény a felperes álláspontja szerint aggályos, ezért a szakértő meghallgatását indítványozta. Érvelése szerint az összehasonlító írásminták egymáshoz képest is olyan mértékben eltérnek, hogy azok alapján a vitatott végrendeleti aláírás idegenkezűsége nem állapítható meg, emiatt a szakértői véleményre ítélet nem alapítható.

[10] Az alperesek a kereset elutasítását és a felperes perköltségben marasztalását kérték 3.240.269 forint összegben. A közjegyzői hagyatéki eljárásban beszerzett szakértői vélemények – szakértő1 és szakértő2 szakvéleménye – alapján arra hivatkoztak, hogy a 2013. november 19-én kelt végrendeleten nem az örökhagyó kezétől származó aláírás található. Kiemelték, hogy a perben beszerzett, 30. sorszám alatti igazságügyi szakértői vélemény ugyanezen megállapításra jutott, a szakvélemény a felperes által hivatkozott okokból nem aggálytalan.

[11] Előadták az alperesek azt is, hogy a végrendeletben szereplő indokok nem fedik a valóságot. Az örökhagyó egész életében egyedül élt, nehezen alkalmazkodó, antiszociális, öntörvényű ember volt. Ugyanakkor könyve jelent meg és 78 évesen középfokú erdészeti levelező képzést végzett. Mentális képességeivel sosem volt probléma és nem volt olyan szándéka, hogy a felperes javára végrendelkezzen. Segítségre a felperestől, illetve annak családjától biztosan nem szorult, illetve velük nem ápolt jó, illetve baráti viszonyt. Vitatták

azt is, hogy a végrendelet akként keletkezett volna, hogy azt a 2013-ban tartott szüreten az örökhagyó szülőjében írta alá a két tanú, hiszen ezek a személyek nem dolgoztak abban az időszakban az örökhagyónál.

[12] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította.

[13] Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I., II., III. és IV. rendű alpereseknek személyenként 810.000 forint perköltséget.

[14] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a le nem rótt 1.500.000 forint kereseti illetéket az állam viseli.

[15] Ítéletének indokolásában idézte a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (a továbbiakban: Ptké.) 58. § (1) és (2) bekezdésében, a Ptk. 7:17. § (1) bekezdés b) pontjában, 7:37. § (1) és (2) bekezdéseiben, 7:41. § (2) bekezdésében, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 206. § (1) bekezdésében és 177. § (1) bekezdésében foglaltakat, utalt továbbá a Pp. 182. § (3) bekezdésében írtakra.

[16] Az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy a 2013. november 19-én kelt okirat a PK 85. számú állásfoglalás a) pontjában írtaknak eleget tesz, az végrendeletként értékelendő. A végrendelet a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) hatálya alatt kelt. Az örökhagyó 2015. május 16-án hunyt el, a hagyaték tehát a Ptk. 2014. március 15-én történt hatálybalépését követően nyílt meg. Az allográf végrendelet szabályai a régi Ptk. és a Ptk. esetében annyiban eltérnek, hogy a Ptk. a végrendeleti minőség és a kelezés helye feltüntetését már nem követeli meg. [A Kúria 1/2014. Polgári jogegységi határozatában a PK 85. számú állásfoglalás a) pontját a Ptk.-ba beépültnek tekintette, ezért azt az új törvény alkalmazása körében nem tartotta irányadónak.] A régi Ptk. hatálya alatt kelt vitatott okirat esetében az állapítható meg, hogy az „Végrendelet” megnevezéssel írógéppel írottan keletkezett. Az örökhagyó halála esetére szóló vagyoni rendelkezést tartalmaz és azon az örökhagyó nevének nyomtatott betűi felett kézírással „örökhagyó” névaláírás szerepel. Az okirat külsőleg eleget tesz a végrendelettel szemben támasztott követelményeknek, azaz allográf végrendeletnek minősül. A kelezés helyét azonban a végrendelet nem tartalmazza. Ez a régi Ptk. 629. § (1) bekezdése alapján a végrendelet érvénytelenségét eredményezné, a Ptk. 7:17. § (1) bekezdése alapján viszont a végrendelet ugyanezen okból már nem lenne érvénytelen. Az örökhagyó 2015. május 16-án hunyt el, a hagyaték tehát a Ptk. 2014. március 15-én történt hatálybalépését követően nyílt meg. Ezért jelen per a Ptké. 58. § (2) bekezdésében meghatározott kivételek közé tartozik, arra a Ptk. rendelkezéseit kellett alkalmazni.

[17] Kiemelte az elsőfokú bíróság, hogy a 2002. február 10-én kelt végrendelet érvénytelenségének megállapítására irányuló kereset vonatkozásában azt is vizsgálnia kellett, hogy a felperes a perbe vitt jog érvényesítésére jogosult-e, azaz rendelkezik-e keresetösségi joggal. Az érvénytelen végrendeletnek semmilyen joghatása nincs, annak alapján a végrendeletben megjelölt örökös nem örökölhét. A perbeli esetben ez azt jelenti, hogy a 2002. február 10-én kelt végrendelet megtámadása tekintetében a felperest csak akkor illetné meg a Ptk. 7:37. § (2) bekezdése szerinti keresetösségi jog, ha a későbbi, 2013. november 19-én kelt végrendelettről az bizonyosodik be, hogy érvényes.

[18] Az elsőfokú ítélet rámutatott arra is, hogy a felperes nem jelölte meg, hogy a 2002. február 10-én kelt végrendelet mely okból tekintendő érvénytelennek, a kereset így nem tesz eleget a Ptk. 7:37. § (1) bekezdésében írtaknak, érvénytelenségi ok megjelölése hiányában ezen végrendelet érvénytelenségét nem tudta vizsgálni.

[19] Az elsőfokú bíróság hangsúlyozta, hogy érvénytelenség esetén a végrendelethez fűződő egyéb anyagi joghatások sem érvényesülhetnek. A 2002. február 10-én kelt végrendeletet visszavontnak (Ptk. 7:41. § (2) bekezdés) csak akkor lehetne tekinteni, ha a későbbi, 2013. november 19-én kelt végrendelet érvényessége, az örökhagyó aláírásának örökhagyó kezétől származása megállapítható.

[20] Kiemelte az elsőfokú ítélet, hogy a 2013. november 19-i végrendelet érvényességét állító felperest terhelő bizonyításra szoruló tény, hogy a végrendeleti példányokon az örökhagyó aláírása található. Ennek a ténynek a megállapítása olyan különleges szakértelmet igényel, amellyel a bíróság nem rendelkezik. Erre tekintettel a tény megállapítása érdekében igazságügyi írásszakértői véleményt szerzett be (30. sorszám). A perben rendelkezésre állt továbbá a közjegyző közjegyző által 42013/Ü/209/2016. számon lefolytatott előzetes bizonyítás során keletkezett, szakértől igazságügyi írásszakértő által készített szakvélemény, továbbá a 42013/Ü/497/2015/18/3. számon csatolt, szakértő2 igazságügyi írásszakértő által készített szakvélemény.

[21] A perben rendelkezésre álló bizonyítékokat az elsőfokú ítélet a rPp. 206. § (1) bekezdésében foglaltak alapján értékelte, a beszerzett szakvéleményt a további bizonyítékokkal – a végrendeleti tanúk vallomásaival, a felperes és a II. rendű alperes személyes nyilatkozataival, szakértől és szakértő2 közjegyzői eljárásban keletkezett írásszakértői véleményeivel, az alperesek által csatolt naplórészletek tartalmával, és minden olyan bizonyítékkal, amelyek a végrendelet keletkezésének lényeges körülményeire vonatkozóan adatot szolgáltathattak – összevetette.

[22] Az elsőfokú ítélet rámutatott arra, hogy a szakértői vélemény, mint minden más bizonyíték a bíróság mérlegelése alatt áll, azaz a bíróság meggyőződése szerint állapítja meg a szakvélemény bizonyító erejét: mérlegelve annak logikai egységességét, meggyőző erejét, a per egyéb adataival, más szakértői véleménnyel való összhangját vagy ellentmondását. A bíróságnak a bizonyítékok mérlegelése során lehetősége van a szakértői véleménytől eltérni, azonban ennek részletes indokait ítéletében meg kell jelölnie. Ugyanakkor a bíróságnak a szakvéleményt a további bizonyítékokkal is össze kellett vetnie. A polgári eljárásban ugyanis a szabad bizonyítás elve érvényesül: nincs kötött bizonyítási rendszer, a bizonyítékoknak nincs előre meghatározott bizonyító ereje, nincs különbség és rangsor a bizonyítási eszközök között. Az igazságügyi szakvélemény is csak egy a bizonyítékok között (EBH2006. 1419.; BH2005. 442.). A következőket bírói gyakorlat szerint a szakvélemény – mint a bizonyító eszközök egyik fajtája – nem eleve és nem feltétlenül köti a bíróságot. Teljes vagy részleges figyelembevételre annyi kötelező, amennyiben az eldöntésre váró kérdésben kellő meggyőző erővel bír. A bíróságnak a rPp. 206. § (1) bekezdéséből következően az a feladata, hogy a tényállást a felek előadásainak és a bizonyítási eljárásban felmerült bizonyítékoknak az egybevetése alapján állapítsa meg, a bizonyítékokat a maguk összességében értékelje és meggyőződése szerint bírálja el. Nincs elzárva a szakvélemény mellőzésétől, ezt azonban csak a perben feltárt kétségtelen tényekre alapozva teheti meg (Kúria Pfv.II.22.087/2017.).

[23] Kiemelte az elsőfokú bíróság, hogy a 30. sorszám alatti igazságügyi írásszakértői véleményt a Nemzeti Szakértői és Kutatóközpont Kriminálisztikai Szakértői Intézete nevében szakértő3 igazságügyi írásszakértő a rendelkezésére bocsátott, a felperes által a közjegyzői eljárásban csatolt vitatott végrendeleti példány alapulvételével alakította ki. A szakértő számára számos további összehasonlító írásminta állt rendelkezésre, melyeket a szakvélemény a 2-3. oldalon felsorolt. Ezek – keletkezési idejüket tekintve – jól átfogják a kérdéses eredetű írásmű dátum szerinti keletkezési idejét, amiből a szakértő valós képet kaphatott az író személy adott időszakot megjelenítő aláírás-készletéről, az azok által visszatükrözött megoldásokról (szakvélemény 7. oldal).

[24] A szakvélemény részletes, az alkalmazott vizsgálati módszerekre, a vitatott végrendeleti példány szövegtörzsére, a végrendeleten szereplő örökhagyói névaláírásra, az összehasonlító írásminták ismérveire vonatkozó szakértői megállapításokra kiterjedő ismertetését követően azt hangsúlyozta, hogy az írásminták figyelembevételével a szakértő azt a kategorikus véleményt alakította ki, hogy a végrendeleten található „örökhagyó” névaláírás nem a névtulajdonos örökhagyó kezétől származik. A szakértői megállapítás alapja az, hogy a vitatott végrendeleti példányon található aláírás olyan ellentmondásos megoldásokat mutat az összehasonlító mintákhoz képest, amelyek csakis idegenkezűséggel magyarázhatóak.

[25] Rámutatott az elsőfokú bíróság arra, hogy a szakértői vélemény a közvetlen megfigyelésen túlmenően műszeres összehasonlító vizsgálatok eredményein alapul, a szakértő a szakvéleményében az eltéréseket és hasonlóságokat jól követhetően ábrázoló felvételekkel is illusztrálta az összehasonlító írásminták hasonlóságait, illetve a végrendeleti aláírás ezektől való eltéréseinek jellegzetességeit.

[26] Az elsőfokú ítélet megállapítása szerint a szakvélemény nem homályos, nem hiányos, önmagával és a bizonyított tényekkel nem ellentétes, helyességéhez egyéb okból sem fér kétség. Az igazságügyi írásszakértő kategorikus és ellentmondásmentes választ adott. A szakértői vélemény feltüntette a vizsgálat módszereit, a vizsgálat során használt eszközöket és részletesen leírta az ennek során tett szakmai megállapításait, ezeknek az indokaival együtt. A szakértő a vitatott aláírást és az azt hordozó iratot nem csak szabad szemmel, hanem nagyító alatt, illetve felező lencsével ellátott fotomikroszkóp segítségével is vizsgálta és ennek a vizsgálatnak az eredményeképpen vont le szakértői következtetéseit. Az a körülmény, hogy a felperes számára a szakértői vélemény mellékleteként csatolt 3-8. felvételeken látható aláírások egymáshoz képest eltérőeknek látszanak, nem kérdőjelezi meg a szakértői vélemény helyességét, hiszen éppen ez teszi szakkérdéssé a vitatott aláírás származásának megállapítását. A szakértő a szakvélemény 6. oldal második, harmadik és negyedik bekezdésében külön és konkrétan is részletezte az összehasonlító írásminták közötti hasonlóságok mibenlétét. Ennek során rögzítette, hogy az összehasonlító minták egységes képet mutatnak, valamennyi írástulajdonságukban konzekvens egyezést tükröznek. Ehhez képest a felperes laikus megfigyelésre alapított érvei nem foghatnak helyt. A szakértő kitért arra is, hogy valamennyi összehasonlító minta az örökhagyó kezétől származik, amit a felperes sem vitatott. Mindezekre tekintettel mellőzte a felperesnek a szakértő szóbeli meghallgatására vonatkozó indítványának teljesítését.

[27] Az elsőfokú bíróság hangsúlyozta, hogy a közjegyzői eljárásban rendelkezésre álló, szakértő1, valamint szakértő2 igazságügyi írásszakértők által készített szakvélemények megállapításai teljes egészében egyeztek a perben beszerzett szakvéleményben rögzítettekkel. Mindkét szakértő azt állapította meg, hogy a vitatott végrendeleti példányon található „örökhagyó” aláírás hamis, azt minden kétséget kizáróan nem a névtulajdonos örökhagyó írta, az másolós hamisítvány. szakértő1 szakértő – szakértő3 szakértő megállapításaival egyezően – egyértelműen rögzítette, hogy a vitatott végrendeleti példányon található aláírás az összehasonlító írásmintákkal feltűnő külső formai hasonlóságot mutat, az íráshamisítás tipikus ismérvei vannak jelen és a különös sajátosságokban (a „K” szalagvonala felső szélének kiterjedése és dőlése, a csúcs tompasága és az „u” és a „k” kapcsolásának formája) fennálló hasonlóság együttesen azt bizonyítja, hogy a kérdéses aláírás hamisítvány (42013/Ü/209/2016/8. számú irat a közjegyzői iratokban 5. oldal).

[28] Az elsőfokú bíróság megállapítása szerint a szakvéleményekben foglaltakat a két végrendeleti tanú vallomása sem cáfolta. tanú1 és tanú2 tanúk önmaguknak és egymásnak is ellentmondó, a végrendelet keletkezésének körülményeit illetően bizonytalan vallomást tettek. Az aláírás pontos dátumára, az aláírások sorrendjére nem emlékeztek, eltérő volt az

előadásuk a tekintetben is, hogy a személyi igazolványok elővétele megtörtént-e, s ha igen, a személyi igazolvány számot a végrendelet miért nem tartalmazza sem az örökhagyó, sem a tanúk esetében.

[29] Az elsőfokú ítélet rögzítette, hogy a végrendeleti tanúk vallomásai a 16. sorszám alatt csatolt ambuláns lap és zárójelentés tartalmának is ellentmondanak. Ezen okirati bizonyítékok szerint az örökhagyót 2013. november 19-én 10 óra 57 perckor vették fel a központ sürgősségi betegellátó osztályára, ahonnan 15 óra 51 perckor a mentők szállították a kórházba, ahol 19 óra 08 perckor vették fel. Így kizárt, hogy a végrendelet keletkezésének napján az örökhagyó az települési házánál, a szülőben való munkavégzés során írta volna alá a végrendeletet, illetve a tanúk ezen a napon az örökhagyóval az általuk elmondott körülmények között találkoztak volna. Kiemelte az elsőfokú bíróság az örökhagyó 2013. november 17-én tett naplóbejegyzését, amiben arról panaszkodott, hogy elrontotta a gyomrát, ezt követően pedig további érdemi bejegyzés a naplóban nem szerepel.

[30] Értékelte az elsőfokú bíróság a felperes, személy1 tanú és az I. rendű alperes személyes meghallgatása során elhangzottakat is, amelyekre tett előadások szerint az örökhagyónak a felperessel és személy1 fennálló kapcsolata tekintetében szöges ellentétben álltak egymással. A II. rendű alperes szerint az örökhagyó, akinek könyve is megjelent okos, de öntörvényű, alkalmazkodásra képtelen ember volt. Ügyeit egyedül intézte, magát ellátta, a bevásárlásait saját gépkocsijával maga végezte. Az örökhagyóval személy2 és a II. rendű alperes rendszeresen tartották a kapcsolatot, látogatták, kórházi elhelyezését intézték, kórházba oda és haza szállították. A II. rendű alperes nyilatkozatát, azt, hogy az örökhagyó magának való, akkurátus ember volt és nem ápolt senkivel igen közeli, baráti, családi viszonyt, a 16. sorszám alatt csatolt 2012. és 2013. évi naptárak bejegyzései is megerősítik, míg a felperes által állított közeli, baráti viszony fennállását cáfolják.

[31] személy1 tanú és a felperes előadása a végrendelet postai úton történő megérkezésének idejét illetően egymásnak ellentmondó volt. személy1 állítása szerint az még az örökhagyó életében érkezett, míg a felperes előadása szerint akkor, amikor az örökhagyó már nem élt. A tanú nem emlékezett arra sem, hogy kézzel írott vagy más módon készült iratról van-e szó, és arra sem tudott magyarázatot adni, hogy az örökhagyó a felperes személyes adatait az örökhagyó honnan ismerte. A végrendeletet tartalmazó postai borítékot a bíróság felhívása ellenére sem csatolta. A felperes előadása szerint az örökhagyó a személyes adatait az iskolai ellenőrző füzetéből ismerhette, amelyet gyakran elkért, hogy tanulmányi előmeneteléről tájékozódjon.

[32] Valamennyi bizonyíték együttes értékelése alapján az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az írásszakértői vélemény megállapításainak megdöntésére sem a végrendeleti tanúk egymásnak és az egészségügyi dokumentációnak ellentmondó tanúvallomásai, sem személy1 tanúnak az I. rendű alperes nyilatkozatával és a naplóbejegyzésekkel teljesen, a felperes nyilatkozatának részben ellentmondó vallomása nem alkalmasak. Ezért a tényállás megállapítása során az aggálytalan szakvéleményben foglaltakat tekintette irányadónak. Erre figyelemmel abból indult ki, hogy a felperes az őt terhelő bizonyítási kötelezettségnek nem tudott eleget tenni, nem tudta bizonyítani, hogy a vitatott végrendeleti példányon szereplő aláírás az örökhagyó kezétől származik. Ezért azt állapította meg, hogy a 2013. november 19-én kelt végrendelet az örökhagyó kezétől származó aláírás, azaz a Ptk. 7:17. § (1) bekezdés b) pontjában írtak teljesülése hiányában érvénytelen. A felperes ebből következően a 2002. február 10-én kelt végrendelet tekintetében sem rendelkezik keresetösségi joggal, és arra a Ptk. 7:41. § (2) bekezdése sem alkalmazható.

[33] A pervesztes felperest a rPp. 78. §-a alapján kötelezte az elsőfokú bíróság perköltség fizetésére az alperesek részére, annak összegét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: Ükr.) 3. § (1)

bekezdés c) pontja alapján – áfa nélkül – állapította meg figyelemmel arra is, hogy a felperes az érvényesített perköltség mértékét nem sérelmezte. Rögzítette, hogy a felperes a keresetindításkor költségmentességben részesült, ezért a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § és 14. §-a alapján a kereseti illetéket az állam viseli.

[34] Az elsőfokú ítélet ellen a felperes fellebbezett. Jogorvoslati kérelmében az első fokon hozott határozat megváltoztatását és elsődlegesen a keresetének történő helytadást, másodlagosan az első fokon megítélt perköltség mérséklését kérte. Kérte az alperesek perköltségben marasztalását is, perköltségként a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja alapján meghatározott ügyvédi munkadíjra tartott igényt azzal, hogy jogi képviselője áfa fizetésére köteles.

[35] Felperes álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a másodfokú bíróságot megfosztotta a teljes felülbírálat lehetőségétől azzal, hogy – az egyéb bizonyítékok szubjektív alapú mérlegelése alapján – az alapjaiban hiányos, aggályos, sommás szakértői vélemény kiegészítését, illetve a szakértő meghallgatását nem tartotta szükségyszerűnek és ezzel meggátolta a szakértői véleményben mutatkozó hiányok, pontatlanságok és nem utolsósorban az ellentmondások kiküszöbölését.

[36] Utalt arra a felperes, hogy az ügy jellegéből fakadóan ugyanakkor az aláírás hitelessége esetén minden egyéb szubjektív körülmény marginálissá válik, így a perbeli esetben a releváns tényállás alapjaiban függ a szakértői véleménytől, amely azonban nem aggálytalan, így a rPp. 182. § (1), (2) és (3) bekezdésében foglalt – a szakértői vélemény aggályosságára vonatkozó – rendelkezések alkalmazásának van helye.

[37] Felperes előadása szerint a szakértő a szakértői vélemény 4. oldalán valóban felsorolja azon hangzatos vizsgálati módszereket, melyeket a leírás szerint alkalmazott, ugyanakkor nem osztotta meg a felekkel, hogy ezen módszerek mit is takarnak, s a szakértői véleményben rögzített megállapításai során sem azonosítható a megállapításhoz vezető módszertan. A tényközlés, az azt alátámasztó, objektív adatokon nyugvó, ellenőrizhető és azonosítható módon rögzített szakértői szakmai értékelés, okfejtés nélkül, nem minősülhet szakértői bizonyosságnak.

[38] Sérelmezte a felperes, hogy a szakértő által felsorolt eszközök használata és az azok által, illetve azok igénybevétele mellett készült képi dokumentumok a szakértői véleményben nem kaptak helyet.

[39] Kiemelte a felperes, hogy az elsőfokú bíróság aggálytalanul fogadta el a szakértő azon képtelenségét, hogy a szolgáltatott írásminták egységes képet mutatnak. Ehhez képest a 3. – 8. felvételeken bemutatott minták között mind a vezetéknev, mind a keresztnév írásképzése között jelentős eltérések mutatkoznak: a K betű a 3., 4. és 6. írásmintán ugyan némileg egyezőnek látszik, ám ezek lényegesen eltérnek az 5. és 7. számú mintákon képzett kezdőbetűtől. Ezekhez képest a vitatott minta a 3., 4. és 6. számú mintától nem mutat ilyen felbontásban eltérést. A második „u” betűhöz kapcsolódás szinte minden mintán eltér. A második „k” betű hurokeleme és csokoreleme szinte mindegyik mintán eltér, a hurok alakja, mérete nagy szórást mutat, a csokor elem hol szögletes, hol kerekded jellegzetességekkel bír. Ugyanez igaz a harmadik „k” betűre is. A „cs” betű szintén igen nagy mértékben tér el egymástól az egyes mintákban. A keresztnév egészének képe, a kezdő „J” betű képzése esetén – összevetve a „J” betűket a 3., a 6. vagy akár a 4. és a 8. felvételen – eltérés tapasztalható.

[40] Felperes álláspontja szerint a szakértőnek először is a részére szolgáltatott mintákban kellett volna a szemmel látható különbségek ellenére kimutatni azon egyezőségekre utaló írásjegyeket, melyekkel egy önálló eszköztárat alkotva összevethető lett volna a vitatott aláírás. A szakértő azonban elmulasztotta bemutatni az egyező írásjeleket, a 3. – 8. felvételeket egy azonos, homogén, eltérést nem mutató halmazként kezelte és így nem látta

szükségét, hogy az egyes betűtípusok esetében egyenként és összességében végezze el az értékelést.

[41] Felperes érvelése szerint amellet és annak ellenére, hogy a szakértő felsorolt számos olyan eszközt, mely mikroszkopikus méretben tette volna alkalmassá az írásminták vizsgálatát az egyezőségek és eltérések kimutatására, a szakvéleményben bemutatott felvételek alapján azok tényleges használatára nem került sor.

[42] Felperes arra is hivatkozott, hogy a szakértő nem mutatta be azokat a konzekvens egyezőséget mutató írástulajdonságokat, melyre az elsőfokú bíróság az ítélete [22] bekezdésében hivatkozik. Az N betűre emlékeztető grafikai formula a 3., 4. és a 6. mintán is kimutatható. Azt, hogy az írástempó a vitatott aláírásban rendkívül lassú és a vonalvezetés töredezett, a szakértői vélemény minden konkrét, erre utaló egzakt bizonyító tény, nagy felbontású felvétel, összehasonlításra alkalmas képi anyag nélkül csupán állítja, s még csak nem is valószínűsíti. Ugyanez vonatkozik a pontszerű elemkezdések és befejezések tárgyában rögzített szakértő állításra is. Szintén csupán egy állítás – minden erre utaló tényleges bizonyításra alkalmas képi anyag nélkül – a kézzónás magasbetűk függőleges kiterjedésének mérete, illetve az alsó írászónában megjelenő írómozgás kiterjedése, a „jó minőségű”, a másik esetben „igen rossz minőségű” leplezett vonalakra vonatkozó megállapítás.

[43] Felperes érvelése szerint a szakértői vélemény minden konkrétumot és tényleges szakértői módszertant nélkülöző állítások, frázisok gyűjteménye. A műszeres összehasonlító vizsgálatok elvégzését semmi nem igazolja, e körben nincs egyetlen értékelhető felvétel sem a szakértői anyagban. Az írásminták nem számára látszanak eltérőnek, hanem tényszerűen és szemmel láthatóan eltérnek egymástól. A szemmel láthatóságon túli képi világ megjelenítése és követhető értékelése a szakértő feladata lenne.

[44] Felperes előadása szerint a tanúk számukra nem túl nagy jelentőséggel bíró esemény vonatkozásában az idő múltával valóban nem tettek minden mellékes elemében egyező vallomást, ám nem mutatható ki olyan szignifikáns eltérés, mely a vallomásokat hiteltelenné tenné. A személyi igazolvány szám hiánya tárgyában tett megállapítás értelmezhetetlen. A naplónak nevezett írásmű kapcsán nincs arra adat, hogy az kétséget kizáró módon az örökhagyótól származott, de ha tőle származónak is tekintjük, nincs arra bizonyosság, hogy a jegyzeteit milyen rendszerességgel vezette, milyen elvek és gondolatok mentén rögzítette élete történéseit. Ezért a naplóban rögzítettekből csupán annak van jelentősége, hogy az örökhagyó ismerte és kapcsolatban volt a családjával.

[45] Az alperesek fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperes másodfokú perköltségben marasztalását kérték.

[46] Előadásuk szerint a felperes a fellebbezésében novumot, érdemi eljárási, vagy anyagi jogi hibát nem említ, kizárólag az utolsó tárgyaláson szóban is előadott indokait ismétli meg.

[47] Alperesek álláspontja szerint a perköltség összegének csökkentése nem indokolt. A felperes által indított per miatt hét éve nem jutnak jogos örökségükhöz, az eljárás miatt annak hasznait sem tudják szedni érdemben, a felperes érvei miatt érdemi védekezést kellett fenntartaniuk a per folyamán. A peres eljárás is hat éve tart.

[48] Az elsőfokú bíróság személyenként 810.000 forint perköltséget ítelt meg az alperesek részére, ennek helybenhagyását és másodfokú perköltség megállapítását is kérték a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdésének megfelelően a c) pontban írtak alapján személyenként 405.000 forint összegben, azzal, hogy a vitatott érték a teljes pertárgyérték [32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5) bekezdés]. Jogi képviselőjük nem kötelezett áfa fizetésére.

[49] A fellebbezés alaptalan.

[50] A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a rPp. 253. § (3) bekezdésében írtaknak megfelelően - a fellebbezési kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között, a rPp. 256. § (1) bekezdés e) pontjára figyelemmel tárgyaláson kívül bírálta felül.

[51] A másodfokú bíróság megállapítása szerint az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, az arra alapított érdemi döntésével és levont jogi következtetéseivel a másodfokú bíróság mindenben egyetértett, ezért az elsőfokú ítéletet a rPp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

[52] Az elsőfokú bíróság a döntéshez szükséges bizonyítást lefolytatta, a bizonyítékokat a rPp. 206. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően értékelte és mérlegelte, a kereset tárgyában hozott érdemi döntése és indokolása is megalapozott.

[53] A felperes fellebbezési érvelése azon alapult, hogy az elsőfokú bíróság a szakértői véleményt okszerűtlenül tekintette aggálytalannak, annak ellentmondásait, hiányosságait nem tárta fel, holott az ügy jellegéből fakadóan az aláírás hitelességének megállapítása kulcskérdés, az aláírás örökhagyótól származásának szakértői megállapítása esetén az ügy minden egyéb szubjektív körülménye marginálissá válik. A fellebbezés tartalmában a 2002. február 10-én kelt holográf végrendelet érvénytelenségének megállapítására, illetve másodlagosan a Ptk. 7:41. § (2) bekezdésén alapuló, ugyanezen végrendelet visszavonásának megállapítására irányuló kereseteket elutasító rendelkezéseket nem érintett, indokai csupán a 2013. november 19-én kelt végrendelet érvényességének megállapítására irányuló keresetet elutasító rendelkezést sérelmezték.

[54] A Fővárosi Ítéltábla hangsúlyozza, hogy a vitatott végrendeleti példányon szereplő aláírás örökhagyótól származása különleges szakértelmet igénylő szakkérdés. Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a perben kirendelt szakértő véleménye az adott szakkérdésben aggálytalan és megalapozott, összhangban áll a közjegyzői eljárás során keletkezett írásszakértői véleményekkel. Erre tekintettel, mint szükségtelent, helytállóan mellőzte az elsőfokú bíróság a kirendelt szakértő meghallgatására irányuló felperesi indítvány teljesítését. A felperes részéről utóbb feltett kérdések egy részére a szakértő a véleményében már választ adott, a további kérdések, aggályok pedig nem az adott szakkérdés, hanem a szakvélemény szükséges tartalmi elemei körébe tartozók.

[55] A perbeli esetben az elsőfokú bíróság – a felperes erre irányuló indítványa alapján – jelentős mennyiségű, a felperes által sem vitatottan az örökhagyótól származó – írásmintát szerzett be, amelyek egy része a névtulajdonos által hatóság előtt, a személyazonosságának ellenőrzését követően készített aláírást tartalmazó minta.

[56] szakértő3 igazságügyi írás- és okmányszakértő (Nemzeti Szakértői és Kutató Központ Kriminálisztikai Szakértői Intézet Írás és Okmányszakértői Osztály) a szakvéleményét az elsőfokú bíróság felhívásának megfelelően előterjesztette, abban a vizsgálat tárgyait (kérdéses eredetű grafikai anyag, összehasonlító mintaanyag), a vizsgálati anyagok kezelését, a feltett kérdést, a vizsgálat módszereit, a vizsgálat eszközeit, a vizsgálati eredményeket, szakmai ténymegállapításokat és a szakértői véleményt rögzítette.

[57] személy3 főtanácsos, igazgató az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény (a továbbiakban: Isztv.) 48. § (3) bekezdése alapján igazolta, hogy a szakvélemény a Nemzeti Szakértői és Kutató Központ – igazságügyi szakértői intézmény – tevékenységi körének és a szakmai eljárási szabályok betartásával készült.

[58] A szakértői véleménnyel szembeni tartalmi követelményeket az Isztv. 16. § (3) bekezdése határozza meg, e szerint a szakvélemény magában foglalja a kirendelő hatóság által feltett kérdések megválaszolását, továbbá a feltett kérdésekkel összefüggő más szükséges megállapítások közlését. Az igazságügyi szakértői működésről szóló 31/2008. (XII. 31.) IRM rendelet 10. § (1) bekezdése szerint a szakvéleménynek tartalmaznia kell: a) a vizsgálat

tárgyára, a vizsgálati eljárásokra és eszközökre, a vizsgálat tárgyában bekövetkezett változásokra vonatkozó adatokat (lelet); b) a vizsgálat módszerének rövid ismertetését; c) a szakmai megállapítások összefoglalását (szakmai ténymegállapítás). d) a szakmai ténymegállapításokból levont következtetéseket, ennek keretében a feltett kérdésekre adott válaszokat (vélemény).

[59] A bírói gyakorlat szerint a szakértőnek a szakvéleményben azokat a részeredményeket is közölnie kell a bírósággal, amelyek alapján a következtetéseit kialakította. A szakértőtől meg kell követelni mindazoknak az összehasonlítási adatoknak és tényeknek az ismertetését is, amelyeknek jelentőségük volt a szakértői vélemény meghozatalánál és amelyek szükségesek a szakértői vélemény helyességének az ellenőrzéséhez. (BH2005. 147.)

[60] Ha a szakvélemény aggályos, a bíróságnak a törvényben meghatározott sorrendben kell eljárnia: először is a szakértőt fel kell hívnia arra, hogy a szakvélemény írásbeli vagy szóbeli kiegészítésével szüntesse meg a szakvélemény fogyatékosait, vagy adja meg azokat a további felvilágosításokat, amelyek elősegítik a szakvélemény tisztázását. (rPp. 182. § (3) bekezdés)

[61] A másodfokú bíróság kiemeli, hogy a fentiek alapján a szakértői véleménnyel szemben nem elvárás az, hogy abban a szakértő vizuálisan dokumentálja a szakvéleményben megjelölt módszerekkel, illetve eszközökkel elvégzett vizsgálatok folyamatát, a jogszabály az alkalmazott módszerek leírásának, ismertetésének kötelezettségét rögzíti. Annak kétségbe vonása, hogy a szakértő az általa megjelölt vizsgálati módszereket és eszközöket alkalmazta, a szakértői tevékenységbe vetett bizalom olyan mértékű csorbítását célozza, ami az adott esetben – a tartalmilag igen részletes, megalapozott szakvéleményre tekintettel – nem megengedhető.

[62] A perben beszerzett szakvélemény az alkalmazott vizsgálati módszereket és a vizsgálat eszközeit is részletesen rögzíti, részleteiben bemutatja továbbá – a melléklet részben képi felvételekkel is illusztrálva – a vizsgálat menetét, részmegállapításait. Az írásszakértő nagyított felvételekkel teszi szemléletessé az optikai eszközök segítségével elszigetelt és összehasonlító módszerekkel végzett vizsgálatait, amelyek eredményeként azt állapította meg, hogy az okiraton szereplő aláírás nem az örökhatártól származik. A szakvélemény azt is leírja, hogy a megjelölt módszerekkel – első lépésben a hiteles, majd a spontán – minták írástulajdonosságait vizsgálta. A vizsgálat arra vezetett, hogy valamennyi csatolt névtulajdonosi aláírás örökhatártól származik. E körben a szakértő feltárta a mintákat jellemző képzési sajátosságokat is. Ezt követte a vitatott eredetű aláírás grafikai sajátosságainak feltárása, amely kiterjedt az írástempóra és a kérdéses eredetű aláírásra jellemző különös írásmozgás-sajátosságokra is. A szakértő ezt követően elvégezte a minták és a vitatott eredetű aláírás összehasonlítását is. Ennek során a különös mozgás-sajátosságok terén is eltéréseket tapasztalt, amelyek közül számosat ki is emelt és részletezett, valamint felvételekkel demonstrált. Majd e vonatkozásban is rögzítette a szakértői megállapítását, miszerint a kérdéses eredetű „örökhatártól” aláírást nem a névtulajdonos írta, az minta alapján készített utánzat. A szakértői vélemény kellően konkrét és az alkalmazott szakértői módszertant is kellő részletességgel ismerteti.

[63] Mindezekre tekintettel a felperesnek az egyes – a névaláírásban szereplő betűk képzése vonatkozásában állított – eltérésekre vonatkozó laikus előadása a szakvéleményt nem teszi aggályossá és nem teszi indokolttá a szakértő meghallgatását, a szakvélemény kiegészítését sem.

[64] A rPp. 206. § (1) bekezdése értelmében a bíróság a tényállást a felek előadásának és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak az egybevetése alapján állapítja meg, a bizonyítékokat a maguk összességében értékeli, és meggyőződése szerint bírálja el. A rPp.

221. § (1) bekezdése értelmében a bíróságnak a bizonyítékok értékeléséről ítéletében számot kell adnia. Az igazságügyi szakértői vélemény nem vitásan csak egy a bizonyítékok közül, az adott perben is a szabad bizonyítás érvényesül, mivel a jogszabályok nem állítanak fel rangsort a bizonyítási eszközök között. A bíróságnak tehát joga van arra, hogy a szakértői véleményt is értékelési és mérlegelési körébe vonja, és azt teljes egészben, vagy csak egy részében fogadja el.

[65] A bíróság mérlegelése tehát kiterjed egyrészt az egyes bizonyítékok bizonyító erejének megállapítására, másrészt a bizonyítékoknak és a felek, valamint a per egyéb résztvevői magatartásának egybevetésére és a maguk összességében való értékelésére. Mindezekből következtetés útján alakul ki a bíróság meggyőződése arról, hogy az ügyre vonatkozó tények valóságosak, bizonyítottak-e. A bírói mérlegelés korlátját a bíróság indokolási kötelezettsége szabja meg. A bíróság ítéletében köteles megjelölni a bizonyítékok mérlegelésénél számba vett körülményeket, különösen azokat az okokat, amelyek miatt valamely tényt nem talált bizonyítottnak, vagy amely miatt több bizonyíték közül egyeseket figyelmen kívül hagyott, míg másoknak jelentős bizonyító erőt tulajdonított. Az ilyen módon megállapított tényállás köti a felülbírálati bíróságot, a másodfokú bíróság ettől csak akkor térhet el, ha a mérlegelés hibás, akár iratellenesség, akár logikai ellentmondás folytán.

[66] Az elsőfokú bíróság a fentiekben meghatározott kötelezettségének eleget tett, ítéletében részletes indokát adta annak, hogy az egyébként a közjegyzői eljárásban már rendelkezésre álló szakvéleményekkel egybecsengő következtetéseket tartalmazó szakvélemény megállapításait a végrendeleti tanúk egymásnak és az egészségügyi dokumentációnak ellentmondó tanúvallomásai, személyi tanúnak az I. rendű alperes nyilatkozatával és a naplóbejegyzésekkel teljesen, a felperes nyilatkozatának részben ellentmondó vallomása miatt nem tudták lerontani. A bizonyítékokat értékelő tevékenysége nem volt okszerűtlen, ellentmondásos, vagy iratellenes. A felperes által a fellebbezésében hivatkozott minden egyéb szubjektív körülmény az adott esetben az aggálytalan objektív és egzakt bizonyítási eszköz (szakvélemény) megállapításait megingatni nem tudta. A felperes fellebbezésében csak az általánosság szintjén hivatkozott arra, hogy a további bizonyítékokat (a tanúk vallomását, a naplóbejegyzéseket, az orvosi dokumentumokat) okszerűtlenül értékelte az elsőfokú bíróság, ezen hivatkozását azonban az érdemi felülbírálatot lehetővé tévő módon nem fejtette ki.

[67] A Kúria is azt hangsúlyozta, hogy a felperes „laikus szakvéleménye” nem bizonyíték, az csupán a személyes előadásának tekinthető, amely nem teszi aggályossá az írásszakértői véleményeket. A felperes személyes aggályai nem vehetők figyelembe a szakértői véleményekkel szemben; a rPp. 177. § (1) bekezdése értelmében – különleges szakértelem hiányában – nem alkalmasak azok gyengítésére. (Pfv.I.20.068/2020/3. szám)

[68] A felek részéről a perben beszerzett szakértői véleménnyel kapcsolatban a kérdés feltevésének a lehetősége nem korlátlan jog. Ha a bíróság úgy ítéli meg, hogy a szakértő a kérdésre a szakvéleményében már egyértelmű választ adott, a kérdésre adható válasznak a jogvita elbírálása szempontjából nincs jelentősége, akkor a kérdésfeltevést mellőzheti. (Kúria Pfv.II.20.382/2021/10. szám)

[69] A bíróság nem köteles a szakvélemény kiegészítésére felhívni a szakértőt, sem személyes megjelenésre kötelezni, ha úgy ítéli meg, hogy a szakvélemény aggálytalan. Az elsőfokú bíróság a szakvéleményt, mint aggálytalan elfogadta ítélezése alapjául és részletes indokát adta, hogy az alperesek kérdéseit, indítványait miért mellőzte. A Fővárosi Ítéltábla egyetértett az elsőfokú ítéletben foglaltakkal abban, hogy a perben beszerzett igazságügyi szakértői vélemény aggálytalan tekinthető, ezért nem járt el jogszabálysértő módon az elsőfokú bíróság, amikor az újabb kérdések feltevését, a szakértő személyes megjelenésre kötelezését mellőzte.

[70] Mindezek alapján az első fokon eljáró bíróság helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy a felperes a rPp. 164. § (1) bekezdése alapján őt terhelő bizonyítási kötelezettségnek nem tudott eleget tenni, nem tudta bizonyítani, hogy vitatott végrendeleti példányon szereplő aláírás az örökhagyó kezétől származik. Erre tekintettel a 2013. november 19-én kelt végrendelet az örökhagyó kezétől származó aláírás, azaz a Ptk. 7:17. § (1) bekezdés b) pontjában írtak teljesülése hiányában érvénytelen. A felperes így a 2002. február 10-én kelt végrendelet tekintetében sem rendelkezik keresetösségi joggal, és arra a Ptk. 7:41. § (2) bekezdése sem alkalmazható.

[71] Alaptalan a felperes fellebbezése az alperesek részére megállapított perköltség összege vonatkozásában is. Az elsőfokú bíróság a perköltség összegét az Ükr. 3. § (1) bekezdés c) pontja alapján állapította meg, a teljes pertárgyérték (104.027.682 forint) alapulvételével, arra is figyelemmel, hogy a felperes az érvényesített perköltség összegét nem kifogásolta. A pertárgyérték alapján számított perköltség összege 3.240.000 forint, amelyet az elsőfokú bíróság az alperesek között a rPp. 82. § (2) bekezdése alapján egyenlő arányban megosztott. Az így megállapított perköltség – az alperesek jogi képviselője által végzett perbeli tevékenységre, a peres eljárás tartamára is tekintettel – nem tekinthető eltúlzottnak, annak mérséklésére nincs jogszerű lehetőség. A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú ítéletet annyiban pontosította, hogy a perköltséget a felperes az ítélet fejrészában I., II., IV. és V. rendűként feltüntetett alpereseknek köteles megfizetni. személy2 III. rendű alperes a peres eljárás folyamán elhunyt, jogutódjai az I. és II. rendű alperesek.

[72] A felperes fellebbezése nem vezetett eredményre, a felperes a másodfokú eljárásban is pervesztes. A Fővárosi Ítéltábla a pervesztes felperest a rPp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte az alperesek másodfokú perköltségének megfizetésére. A jogi képviselő munkadíjában megjelenő perköltség összegét az Ükr. 3. § (2) és (5) bekezdései alapján állapította meg az érvényesített összeggel egyezően, figyelemmel a rPp. 82. § (2) bekezdésében írtakra is.

[73] A felperes személyes költségmentessége folytán előzetesen meg nem fizetett fellebbezési illetéket az állam viseli [rPp. 78. § (1) bekezdése, 84. § (1) bekezdés b) pontja és az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 38. § (1) bekezdése, 46. § (1) bekezdése, 56. § (1) bekezdése].

Budapest, 2023. március 16.

dr. Ribai Csilla s.k.
a tanács elnöke

dr. Kovács Éva s.k.
előadó bíró

dr. Stecbauer Anita s.k.
bíró